

sözde demokrasi ve şiddet kültürü

sözde demokrasi ve şiddet kültürü

sözde demokrasi ve şiddet kültürü

Son sayımızın çıkmasından bu yana geçen dört aylık süre içerisinde “Perşembe'nin gelişi, Çarşamba'dan bellidir” misali, Türkiye'de ancak toplumca “akıl tutulması” olarak tanımlayabileceğimiz hayati gelişmeler yaşandı. Söz konusu gelişmeler, erken seçim kararı ile birlikte önümüzdeki süreçte biraz durulacak gibi görünüyorsa da, akıl tutulmasından kendimizi çıkarmadığımız müddetçe yeniden alevleneceğine muhakkak gözüyle bakılabilir. Bu durum bir yandan devletin tepesindeki iktidar savaşının taraflarının süregiden çekişmelerini tanımladığı gibi, aynı zamanda toplumsal yaşamımızdaki hezeyanlarımız ve korkularımıza yönelik geliştireceğimiz çözüm yöntemlerimizi belirleyen bir zemini de tanımlıyor.

Farklılıklarımız ile birarada yaşamaya yönelik asırlar içinde geliştirdiğimiz toplumsal değerlerimizin giderek silikleştiği aşikâr bugün. Rahip Santori cinayetini, Hrant Dink suikastını, ülkenin değişik bölgelerindeki linç girişimlerini, Malatya'daki Hıristiyan bir yayınevini misyonerlik yapıldığı gerekçesiyle basılıp üç kişinin işkence edilerek vahşice katledilmesini başka türlü yorumlamak en hafifinden safdillik olur. Eşitlik ve özgürlük ideali açısından varılan en umutsuz nokta ise bu sürecin şekillenmesine Rahşan Ecevit ile başlayıp devam eden bir yaklaşım dahilinde solun da katkı sunmuş olmasıdır.

Farklılıklara tahammülü olmayan, kendi gibi düşünmeyeni kolayca “ötekileştiren”, kendisinden farklı yaşam biçimlerine ve varoluş tarzlarına duyduğu nefreti, yaratılan korkular ve düşmanlarla her daim canlı tutan, kendi hayali cemaatleri içinde hapsolmuş insanların oluşturduğu bir toplumsal yaşama doğru sürükleniyoruz maalesef. Bu saplantılı toplumsal yaşamı besleyen zihni yapıları kaşıyıp, körükleyen; bu zihni yapının dışavurumu olan şiddet eylemlerini görmezden gelip, “milli-dini hassasiyet” tezahürü olarak hoşgörülmesini salık veren bir ideolojinin biçimlendirdiği siyasal ve toplumsal yaşamdan demokrasi ve özgürlük devşirmek mümkün değil.

Öte yandan “laik-anti laik” tartışmasıyla şekillendirilen Cumhurbaşkanlığı seçimi krizinde, Genelkurmay'ın sitesindeki e-muhtıra ile siyasal nefes almanın güçlüğü, şimdilik hukukiliği uzun yıllar tartışılacak pragmatist bir Anayasa Mahkemesi kararı ile bir nebze olsun hafifletilmiş görünüyor. Bu noktada yaşadığımız krizin adını doğru koymamız kanaatimizce akıl tutulmasını giderme operasyonunun hayati ilk adımı olacaktır. Kriz bir Cumhurbaşkanlığı krizi değildir; kriz en azından başlangıcı itibari ile bir rejim krizi hiç değildir.

Kriz aslında Türkiye'nin “istikrar”ı hedefleyen siyasal yapısı ve toplumunun demokrasi krizidir. Kriz 12 Eylül askeri darbesinin kalıntılarının temizlenememesi krizidir. Ancak 1980'den farklı olarak muhtıra, darbe ya da postmodern darbe gibi demokrasi dışı hiç bir müdahalenin bu şekilsiz yapıyı yeniden kabına sokma yeteneğinin olmadığı artık anlaşılmıştır.

Bu krizin gelecek açısından en umut verici yönü siyasal yelpazenin tümü ve devlet elitinin demokrasiyi nasıl araçsallaştırdıklarını göstermesidir. Bugün demokrasinin kara defterine toplumsal

yaşamın tamamını piyasaya açan neoliberal yasaları hiçbir muhalif yapılanmayı muhatap almadan sadece parlamentodaki ezici çoğunluğuyla peşi sıra çıkararak AKP hükümetinin demokrasi anlayışının teknik bir gereklilik olarak “kelle sayısı” ile sınırlı olduğunu notunu düşmeliyiz. Ve hiç kuşkusuz ki bu notun hemen yanına ana-muhalefet partisi CHP'nin AKP'nin AB süreci zorlamasıyla toplumsal yaşamı görece rahatlatabilecek “demokratik” yasalar karşısında takındığı milliyetçi otoriter tutumu eklemeliyiz. Bugün Türkiye toplumuna seçim için önerilen iki alternatif seçeneğin her ikisinin de demokrasi perspektifinden birbirlerinin ne kadar “alternatifi” oldukları açıktır.

Açık sözlülükle ifade etmek gerekir ki bugün yaşadığımız krizin temelinde bu ülkenin devlet-toplum-siyaset ilişkisinin çarpık kurgulanması saklıdır. Mevcut siyasi yapıdaki ve zihniyetteki siyasi partilerin ve devlet bürokrasi elitinin toplumu daima rüşünü ispat etmemiş kişiler toplamı olarak kabul ettikleri, siyaseti bu temel saik ile “tepeden inme” talimatnamelerle kurma ve sürdürme anlayışı ile malûl olduğunu söyleyebiliriz.

Sürüden ayrılanın, farklı olanın hemen hizaya sokulduğu, tektipleştirilmeye çalışıldığı siyasal toplumsal koşullardaki düzenleyici ilke “emretme-itaat etme”dir. Militarizmin toplumsal dokuyu bu denli biçimlendirdiği bir yerde gerçek anlamıyla demokrasinin yeşereceğini ummak tahayyül sınırlarını dahi aşmak anlamına gelmektedir.

“Emretme/İtaat Etme” refleksinin var ettiği “demokratik” ortamda demokrasiyi herkes sadece kendi çıkarına uygun olduğunda hatırlar ve savunur. “Başkaları”nın demokratik hakları gündeme geldiğinde artık konjonktür değişmiştir: Rejim tehlikededir, türban krizi vardır, bölücülük hortlamıştır, gözün üstünde kaş vardır.. Bu kadar yoğun kriz konjonktürel demokrasinin soluşunu kesmiştir. Suskunluk geçer akçedir. Herkes esas duruştur.

Bugün gelinen noktada, toplumca şiddet kültürünü olağanlaştıran, adeta günlük yaşamın iliklerine kadar yayıp görünmez kılan milliyetçiliğin her türüne ve militarist zihniyete karşı olan özgürlükçü ve demokratik bir düşünsel dönüşüme ihtiyacımız olduğu açıktır. O yüzden *Toplumsal Ekoloji*'nin elinizdeki sayısında şiddet kültürünü değişik veçheleriyle ele almaya çalıştık.

İlk olarak şiddeti toplumsal yaşamdaki görünmez olduğu yerden gün yüzüne çıkarıp, farklı tezahürleriyle ele alıp, anlamaya çalıştık. Çünkü biliyoruz ki şiddeti var eden nedenleri tam olarak anlamaya çalışmadan, psişemizden, toplumsal ilişkilerimize ve doğayla kurduğumuz ilişkiye kadar iliklerimize dek işlemiş olan bu şiddet kültüründen kurtulmamız mümkün değildir.

Uygulayanı, maruz kalanı ve tanığı ile şiddet olgusu, çoğu kez korku ile karışık bir sindirme politikası sayesinde ruhları esir alır. Silahı ve gücü elinde bulunduranın topluma dayattığı bu ilişki, katıksız bir tahakküm ilişkisidir aslında. “*Bükemediğin bileği öpeceksin*” veciz ifadesinde kendini var eden bu dilde, güçlü olana itaat etmenin benlikte yarattığı yıkım, kendisinden güçsüz olana tahakküm uygulayarak onarılmaya çalışılır.

Öte yandan iddia edilen “meşrulaştırıcı” neden ne olursa olsun şiddet bir süre sonra iç dinamikleriyle kendisini yönetir hale gelir. Neoliberal politikaların ulus devlet sınırları dahilinde yarattığı / neden olduğu mikromilliyetçi “karşı” reflekslerin de etkisiyle farklı tezahürler dahilinde serpilip gelişir.

Farklılıklarıyla değişik toplumsal kesimleri -sorunlu da olsa- bir arada tutmaya çalışan toplumsal ilişki tarzının, 2007 Türkiye'sinde tehlikede olduğunun altı çizilmelidir bugün. Gerek “laik-anti laik”, gerek “Müslim-gayri Müslim”, gerek “Kürt- Türk” sorunu zemininde gelişen kimlikçi politikalar ve ötekileştirme uygulamalarının tümünün toplumsal tahayyül dünyamızı çoraklaştıracağı açıktır. Bu

sorunlar üzerinden yürütülmeye çalışılan “yüksek siyasetin”; Trabzon'da, İstanbul'da, Malatya'da ve onlarca yerde günlük yaşamda yarattığı karşılığın, toplumsal öfke halinin, boy atan linç kültürünün “görünür” hale gelmesi, tablonun vahameti için yeterince açık uyarılar değil midir?

Nizami-gayri nizami kuvvetlerin konuştuğu; silahların ve savaşın dile geldiği bir siyasi toplumsal yaşamdan, barışın ve demokrasinin egemen olduğu bir topluma ve siyasal yapıya geçmek zorundayız artık. Farklılıklarımızı “eritmeden” ya da “yüceltmeden”, beyaz ışığın çok renkliliğinin yol göstericiliğinde özgürlükçü ve demokratik bir toplumun inşa olanaklarını harekete geçirmeliyiz.

Akıl tutulmasının etkisinde kaldığımız bugünlerde, daha fazla güneşe ve ışığa ihtiyacımız olduğunu kim inkâr edebilir?

Elinizdeki sayıda yukarıda da bahsettiğimiz gibi birbirini besleyen şiddet kültürü, militarizm ve milliyetçilik üzerine yazılar bulacaksınız. Toplumca çok kritik bir eşikte olduğumuz bu günlerde her zaman olduğu gibi öne sürülen korkulár, kaygılar, umutsuzluk ve çaresizlik dehlizinde milliyetçi-ırkçı çözümler kolayca “meşruiyet” sağlayabiliyor. Asım Karaömerliođlu tam da bu faşizan milliyetçi kabarışı şiddet kültürü temelinde irdeliyor yazısında. Ahmet Mutlu ise “Küresel Tahakkümün Yönetmel Araçları ve Demokrasi” adlı makalesinde “şiddet kullanma yetkisini” elinde bulunduran devlet ile toplum ve politika ilişkisini toplumsal ekolojik bakış açısıyla irdeliyor.

Sol ve anarşist düşüncede ve pratikte şiddet sorunsalını değişik boyutlarıyla ele alan üç yazı bulunuyor bu sayımızda; Reha Alpay “Sol ve Örgütlü Şiddete Bakış” adlı makalesinde geçmişten günümüze sol örgütlenmelerin şiddete yaklaşımlarını irdelerken, “Şiddet: Benim İsteddiğimi İsteyeceksin” adlı makalesinde Fecri Şengür, toplumsal dönüşümü hızlandırmak için sıkça başvurulan ve meşrulaştırılmaya çalışılan “iyi amaçlı” şiddeti tartışıyor.

Mark, Geoff ve Russell, topluluklarındaki bir kişiye yapılan saldırı nedeniyle kaleme aldıkları ve Ayşegül Tercan'ın Türkçeye çevirdiği “Anarşistler ve Şiddet” adlı makalede anarşistlerle şiddet arasındaki ilişkiyi masaya yatırıyorlar..

Şeyhmus Diken 1980'li yıllarda başından geçen bir olaydan yola çıkarak gündelik yaşamdaki şiddetin doğrudan insan ruhundaki yansımalarını ele alırken, Osman Elbek “Tecavüz” adlı yazısında küresel kapitalizmin günlük yaşam kadar benliğimizi de nasıl çoraklaştırdığını ve yabancılaştırdığını yüzümüze vuruyor.

Ayrıca, Başak Coşkun'un çevirisiyle Vandana Shiva “Küreselleşme'nin Şiddeti” adlı makalesinde küresel kapitalizmin toplumlar ve doğa üzerindeki yok edici etkisini irdeliyor.

Emet Değirmenci ise “Erkek Egemen Toplumda Şiddet Kültürüne Bakmak” adlı makalesinde, erkek egemen toplum yapısının ürettiği ve beslediği şiddet kültürünü irdeleyerek kadınların şiddete konu edilmesini ve kadınlara yönelik şiddeti çeşitli boyutlarıyla sorguluyor.

Nursel Modan'ın öğreneni-öğreteni, yöneteni-yönetileni olmayan bir kadın kuruluşu olan “Günyüzü Kadın Dayanışma Kooperatifi” ile gerçekleştirdiği Günyüzü'lü kadınların örgütlenme ve şiddet bağlamındaki söyleşi de bu sayıda yer alıyor.

Özellikle “her Türk’ün asker doğduğu”, bazı muhalif hareketlerin bile silahlı, ölümü kutsadığı bu topraklarda, gündelik yaşamdan siyasal kurumlara kadar pek çok alanda hepten bir karşı çıkışı gerçekleştiren anti-militarist hareketin karşı çıkış nedenleri ve süreci üzerine Beyhan Sunal’ın Oğuz Sönmez ile yaptığı söyleşiyi de bu sayıda okuyabilirsiniz.

Gülnur Elçik “İnsan Doğası: Savaşın Mayası mı Zehri mi?” adlı makalesinde insan doğası, insansız doğa ve toplum ile şiddet ilişkisini ele alıyor. Ahmet Büke gündelik iş yaşamında sıkça maruz kaldığımız başka bir şiddet türünü, “mobbing”i öykü tadında su yüzüne çıkarıyor. Diğer bir öykü de İbrahim Zubaroglu’nun kaleme aldığı “Buradan Açınız”. “Ethem Özgüven ise medya ve şiddet ilişkisini özellikle televizyon ve televizyon kültürünü temel alarak inceliyor.

“Sol ve Ekoloji” konusunun irdeleneceği bir sonraki sayıya kadar dostça kalın.

Toplumsal Ekoloji

www.ekoloji.org